

Motion till riksdagen 2020/21:2947

av **Martina Johansson m.fl. (C)**

Hållbar konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunernas konsumentvägledning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bredare översyn av de konsumenträttsliga regelverken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att löpande följa upp lagstiftningen kring snabbån och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lotterier och speltjänster ska omfattas av distansavtalslagen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över det konsumenträttsliga skyddet för framför allt barn och unga i digitala miljöer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges hållning avseende internationella regler i fråga om marknadsföring riktad mot barn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av befintlig lagstiftning i syfte att öka tryggheten vid köp av begagnade bilar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur djursjukvården skulle kunna omfattas av konsumenttjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till nummerportabilitet avseende bankkontonummer och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt kontroll av att varor och tjänster uppfyller lagstadgade krav och säkerhetsföreskrifter samt information till konsumentkollektivet om risker när produkter inte uppfyller sådana krav, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förlängning av företags konsumenträttsliga bevisböda för ursprungliga fel och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reklamationsrätten ska följa varan i stället för att stanna vid den ursprungliga köparen eller ägaren och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en betalningsplan på tre år vid skuldsanering och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning med uppdraget att ta fram förslag på stödåtgärder för barn till överskuldsatta föräldrar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Utvecklingen av handeln har på många sätt gynnat konsumenterna. Utbudet av varor och tjänster är idag mycket stort och det finns gott om olika alternativ att välja mellan. Den enskilde konsumenten har stor valfrihet, tillgång till fler försäljningskanaler och större makt och möjligheter att göra aktiva val. Konkurrensen har också lett till sänkta priser. Utvecklingen har dock haft en mycket allvarlig baksida, framför allt i form av en ohållbar miljöbelastning. I förlängningen kommer detta att påverka oss alla, konsumenter inräknade, på ett mycket negativt sätt. Därför är det helt avgörande att beslutsfattare på alla nivåer ser till att lagar och regler värnar en långsiktig hållbarhet (socialt, ekonomiskt och ekologiskt), säkerställer regelefterlevnad och att miljövärden, ändliga resurser och gemensamma tillgångar tillmäts sitt rätta värde, och att långsiktiga kostnader beaktas.

Utvecklingen har även inneburit att det har blivit allt svårare för konsumenter att göra välgrundade val. Komplexiteten hos varor och tjänster har ökat. E-handeln och den digitala utvecklingen har också medfört att även konsumenter handlar på en internationell marknad. Konsumentens möjlighet att överblicka sådant som exempelvis tillverkningsförhållanden, en produkts totala miljöpåverkan, eller innehåll av skadliga kemikalier, är ofta försumbar. Även förutsättningen att som konsument kommunicera med tillverkaren kan vara begränsad. Samtidigt uttrycker många konsumenter ett starkt engagemang och vill göra medvetna val. Anmälningarna till Allmänna reklamationsnämnden (ARN) har ökat och medvetenheten om konsumtionens miljöavtryck uppmärksammas allt mer. Behovet av konsumentvägledning är alltså stort. En del av konsumentvägledningen ligger idag på kommunal nivå. Tanken är att på så sätt erbjuda ett mer direkt och personligt stöd, inte minst till konsumenter med särskilda behov, men också att kunna erbjuda fysiska möten. Antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning har dock minskat drastiskt. Ofta är det personer som har stort behov av hjälp med vägledning i konsumentfrågor som råkar illa ut av detta. En konsumentvägledning som bidrar till att konsumenterna gör färre misstag och därmed får färre problem skulle bidra till att reducera samhällets kostnader för konsumentproblem, men även till att reducera handelns kostnader för klagomål. Bristen på konsumentvägledning torde vara av intresse för såväl kommuner som företag varför en lösning skulle kunna vara att kommunerna i högre grad samverkar med företag kring detta. Regeringen bör också se

över hur Konsumentverket och Allmänna reklamationsnämnden kan bidra till kommunal konsumentvägledning för att skydda den svaga konsumenten.

Enligt Centerpartiets mening finns det också behov av att göra en bredare översyn av de konsumenträttsliga regelverken i syfte att åstadkomma en mer sammanhållen konsumentlagstiftning. Det finns mycket att vinna i fråga om tydlighet och överskådlighet på en bättre sammanhållen konsumentlagstiftning. Vid en sådan översyn skulle det också vara möjligt att ta ett helhetsgrepp i frågan om företagens information till konsumenten. Det är angeläget att se till att informationen till konsumenten fyller sitt syfte. En större mängd information kan uppfattas som svårtillgänglig. En stor mängd information riskerar också att medföra att konsumenten mer slentrianmässigt trycker på godkänt vid exempelvis konsumentavtal på internet.

År 2018 ändrades lagstiftningen för att säkerställa en mer ansvarsfull marknad för snabblån och högkostnadskrediter. Genom att införa ett ränte- och kostnadstak för den här typ av krediter ville man skydda låntagarna. Snabblån inbjuder till impulsiva ekonomiska beslut och leder lätt till en destruktiv cirkel. Konsumenter som ofta använder sig av snabblån är också en grupp som löper högre risk att stöta på svårigheter med återbetalning. Centerpartiet värnar denna grupp och vill att regeringen ska följa upp och säkerställa att den befintliga lagstiftningen fyller sitt syfte.

Från 1 september 2018 gäller skriftlighetskrav vid telefonförsäljning för näringsidkare som på eget initiativ kontaktar en konsument per telefon i syfte att ingå ett avtal enligt distansavtalslagen. Skriftlighetskravet omfattar alla varor och tjänster förutom lotterier/spel och paketresor. Argumenten för varför lotteritjänster inte ska omfattas av distansavtalslagen är svaga. Undantaget innebär ökad utsatthet för konsumenter som exempelvis inte ges laglig möjlighet att ångra ett abonnemangsköp av lotter. Centerpartiet vill därför att lotterier och speltjänster omfattas av distansavtalslagen och därmed även av skriftlighetskravet vid telefonförsäljning.

Barn spenderar allt mer av sin tid i digitala forum. I dagsläget saknas det förbud mot riktad barnreklam på internet och i appar. Inte sällan erbjuds möjligheten, även i sådana digitala miljöer som främst riktar sig till barn, att göra olika former av köp inuti exempelvis en app eller ett onlinespel. Detta kan leda till ett starkt köptryck hos den unge. Centerpartiet anser därför att det finns ett behov av att se över det konsumenträttsliga skyddet för framför allt barn och unga i digitala miljöer. Centerpartiet anser också att det är angeläget att i EU-sammanhang fortsätta att värna den hårdare svenska lagstiftningen i fråga om marknadsföring riktad mot barn och att verka för att internationella regler utvecklas i denna riktning.

Försäljning av begagnade bilar är tyvärr ett område som utnyttjas för bedrägerier av olika slag. Även om det är möjligt att kontrollera fordonets skulder via Transportstyrelsens hemsida eller myndighetens röststyrda kundtjänst, kan varken Transportstyrelsen eller kronofogden lämna en fullständigt uppdaterad bild över alla utfärdade fordonsrelaterade skulder som finns för ett visst fordon. Det beror på att det tar tid innan vissa skulder uppdateras eller registreras i vägtrafikregistret. Köparen riskerar därmed att få överta skulder eller att få fordonet beslagttaget av kronofogden. Centerpartiet anser därför att det behövs en översyn av det regelverk som reglerar dessa affärer.

De senaste åren har kostnaderna för djursjukvård ökat. Djursjukvård och veterinärtjänster, liksom förvaring av levande djur, omfattas inte av konsumenttjänstlagen. För att motverka orimligt höga veterinärkostnader och skydda djurägande konsumenter vill Centerpartiet se en utredning som undersöker hur djursjukvården skulle kunna omfattas av konsumenttjänstlagen. Utredningen ska också kartlägga hur

regleringen av kostnader inom djursjukvården har förändrats över tid och hur försäkringarna har påverkats.

Att byta mobilabonnemang är idag lätt då kunden har rätt att ta med sig sitt gamla telefonnummer. Det är praktiskt då många tjänster är knutna till det specifika numret och tanken med telefonen är att den som behöver kontakta dig vet numret i fråga. Samma sak gäller i viss mån kontonumret i din bank. Autogiron och e-fakturor är många gånger knutna inte bara till din person utan till ditt kontonummer. Ett av de krångligare och tidsödande momenten för den som byter bank är därmed att registrera om sig på olika autogiron m.m. Rätten till nummerportabilitet – det vill säga möjligheten att behålla sina kontonummer för den som byter bank – skulle ge en flexiblere marknad för banker. Det skulle även gynna konsumenterna som, genom att det blir enklare att byta bank, kan ställa högre krav och få bättre villkor.

Ökad prispress leder i vissa fall till varor av sämre kvalitet som i värsta fall kan få konsekvenser för säkerhet, liv och hälsa. Konsumenten har svårt att veta om en vara uppfyller de säkerhetsföreskrifter och standarder som vanligen gäller för varor av samma slag. Centerpartiet är av uppfattningen att det därför behövs tydligare och mer välspredd information till konsumentkollektivet om risker som kan följa vid köp utomlands eller via e-handel. Det är också angeläget att ytterligare stärka myndigheternas kontroll av att varor och tjänster uppfyller lagstadgade krav och säkerhetsföreskrifter. Detta är både en viktig del i att stärka konsumenternas trygghet, men också avgörande för att säkerställa konkurrens på lika villkor mellan producenter.

Ju längre en vara håller, desto bättre för miljön. Ett starkt konsumentskydd skapar incitament för tillverkare att producera varor som håller längre. Centerpartiet vill därför utöka den lagstadgade konsumenträtten för produkter så att företag har bevisbördan i ett år, istället för dagens sex månader, för att ett fel inte är ett ursprungligt fel. För att stödja återanvändning och vidareförsäljning av produkter som den enskilde inte längre behöver, samt för att förenkla för den som köper en begagnad sak, vill vi också att reklamationsrätten följer varan istället för att stanna vid den ursprungliga köparen. På samma sätt bör även den som köper en begagnad vara kunna reklamera tjänster, exempelvis reparations- eller renoveringstjänster, som utförts på varan.

Skuldsanering och överskuldsatta

Lagändringen 2016 gjorde det enklare att ansöka om skuldsanering. Efter lagändringen har antalet personer som ansöker om skuldsanering ökat kraftigt. Detta är positivt eftersom det är angeläget att överskuldsatta har möjlighet att få bukt med sin situation. En skuldsanering är ofta en livsavgörande vändning; en chans att återvända till ett liv där ekonomin inte alltid spelar huvudrollen. Det är också angeläget för samhället att den överskuldsatte inte hamnar i ett livslångt utanförskap. I utredningsbetänkandet Vägen tillbaka för överskuldsatta SOU 2008:82, som föregick lagändringen, förslog utredaren, uppbackade av bl.a. Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten, att en betalningsplan skulle sträcka sig över tre år. Lagändringen kom dock att resultera i en betalningsplan på fem år, men med ett antal betalningsfria månader. Centerpartiet är av uppfattningen att det är bättre att snabbt komma ur sin skuld än att få ett antal betalningsfria månader och menar därför att en treårig betalningsplan skulle underlätta och snabba på möjligheten att komma tillbaka till en normal levnadsstandard.

Enligt den statliga utredningen Ut ur skuldfällan SOU 2013:72 har närmre 40 procent av alla skuldsaneringsgäldenärer hemmavarande barn. Socialstyrelsen har

beskrivit det som att dessa familjers livsvillkor sannolikt hör till de sämre i samhället. De barn som växer upp i familjer där föräldrarna är överskuldsatta präglas starkt, både på kort och lång sikt, av familjens ekonomiska svårigheter. Centerpartiet vill därför att det tillsätts en utredning med uppdraget att ta fram förslag på stödåtgärder för barn till överskuldsatta föräldrar.

Martina Johansson (C)

Ola Johansson (C)

Per Schöldberg (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anne-Li Sjölund (C)

Johan Hedin (C)

Linda Modig (C)

Jonny Cato (C)